

Vertel het verhaal



Verhalen zijn van alle tijden. Sprookjes, heldenverhalen en verhalen over goden en mythische figuren worden al eeuwenlang verteld. Ook nieuwe verhalen hebben soms zo'n kracht dat ze bekend worden over de hele wereld, denk maar aan de verhalen over Harry Potter of de hobbits Bilbo en Frodo.

Verhalen zorgen voor ontspanning en vaak kun je ervan leren. Je leert over doorzettingsvermogen; dat je lang moet oefenen voor je iets kunt. Sommige boeken gaan over werelden die je niet kent, dan kun jij je inleven en voorstellen hoe het is om heel ergens anders te wonen.

Verhalen worden verteld, geschreven, gelezen, verfilmd, bekeken, ontwikkeld en gespeeld. Een goede game heeft immers ook een verhaal.

In deze module leer je veel over fictie. Je gaat aan de slag met creatieve opdrachten voor je fictiedossier. En in de toekomst heb je er veel aan, ook als je geen schrijver wordt, maar verkoper, gameontwikkelaar, vertegenwoordiger, reclamemaker en noem maar op. Fictie, het verzonnen verhaal, is overal.

Wat ga je doen?

In deze module lees je fragmenten uit volwassenenliteratuur. Je maakt kennis met verschillende Nederlandse schrijvers. Je werkt aan je fictiedossier en geeft beargumenteerd je mening over boeken en boekfragmenten.

Wat heb je nodig?

In deze module werk je met:

- een stopwatch;
- een agenda;
- een woordenboek;
- multomap en tabbladen;
- boeken;
- je fantasie;
- je inlevingsvermogen.

Wat leer je?

Je leert:

- genres herkennen;
- een fictiedossier maken;
- waarom lezen goed voor je is;
- je mening vormen en onderbouwen;
- het verschil tussen literatuur en lectuur;
- wat een bloemlezing is;
- gedichten analyseren.

1

Verhalen vertellen

Er zijn heel veel verschillende soorten verhalen. Soms lees je een boek waarbij je zó meeleeft met de hoofdpersoon dat je het boek niet weg kunt leggen. Andersom komt ook voor. Dan leer je dat wat jij in eerste instantie heel raar vindt, voor iemand anders heel gewoon is. Dat maakt het lezen van een boek fijn en leerzaam. Maar er zijn nog meer redenen waarom lezen heel belangrijk is. Over al die redenen lees je theorie en maak je opdrachten.

1 Verhaalsoorten

- 1 Welke soort verhalen lees jij het liefst?
.....
- 2 Hoeveel boeken lees jij ongeveer per maand?
.....

2 Kenmerken van ...

- 1 Welke kenmerken moet een spannend boek voor jou hebben?
.....
.....
- 2 Welke kenmerken moet een fantasyboek voor jou hebben?
.....
.....
- 3 Welke kenmerken moet een romantisch boek voor jou hebben?
.....
.....
- 4 Wat is het verschil tussen een jeugdboek en een Young Adult boek?
.....
.....
.....



3

Vreemder dan fictie

Lees **Genre: Echt gebeurd** en geef aan of de volgende stellingen **waar** of **niet waar** zijn.

- | | | |
|---|--|------------------|
| 1 | Mensen lezen graag over dingen die echt gebeurd zijn. | waar / niet waar |
| 2 | Een biografie schrijft een beroemd persoon over zichzelf. | waar / niet waar |
| 3 | Non-fictieboeken zijn informatieve boeken. | waar / niet waar |
| 4 | Sommige fictieboeken zijn gebaseerd op ware gebeurtenissen. | waar / niet waar |
| 5 | Door een realistische schrijfstijl leven lezers gemakkelijk mee met de hoofdpersoon. | waar / niet waar |

Genre: Echt gebeurd

De meeste verhalen zijn verzonnen. Toch zijn veel verhalen gebaseerd op **ware gebeurtenissen**. Veel mensen lezen graag over zaken die echt gebeurd zijn, denk maar aan de boeken van Astrid Holleeder en alle boeken over beroemde sporters die verschijnen.

Een enkele keer valt een schrijver door de mand en blijkt een waargebeurd verhaal helemaal niet echt gebeurd te zijn. Als lezer moet je altijd kritisch blijven.

Je herkent een waargebeurd verhaal aan de volgende kenmerken: het is in de ik-vorm geschreven, de schrijver komt vaak in de media en het taalgebruik is realistisch.

Op veel scholen mag je geen non-fictie voor je leeslijst lezen. Non-fictieboeken zijn informatieve boeken. Van non-fictieboeken leer je hoe iets zit. Ook biografieën, boeken over beroemde personen, mogen niet altijd. Vraag dus altijd eerst toestemming aan je docent of je een boek mag lezen.

Of je een boek mag lezen, ligt vaak aan de literaire kwaliteit. Over literaire kwaliteit lees je later meer.

naam genre	uitleg	voorbeeld	beschrijving voorbeeld
non-fictie	informatieve boeken	'Formule 1' van André Hoozeboom (2018)	een boek over de geschiedenis van de Formule 1
biografie	het levensverhaal van een beroemd persoon	'Hay' van Sander Donkers en Barry Hay (2016)	een boek over het leven van Barry Hay, de zanger van Golden Earring
autobiografie	het levensverhaal van de schrijver	'My way' van Monica Geuze (2017)	een boek over het leven van blogster Monica Geuze
dagboek	waargebeurd verslag van een periode in de ik-vorm	'Het Achterhuis' van Anne Frank	een dagboek over ruim twee jaar tijdens de Tweede Wereldoorlog
dagboekroman	verzonden dagboek	'Pogingen iets van het leven te maken' van Hendrik Groen	een bejaarde man beschrijft met veel humor het dagelijks leven in een bejaardenhuis
waargebeurd verhaal	verhaal over een bepaalde gebeurtenis in iemands leven, over wat iemand heeft meegemaakt	'Ik woonde in een grot' van Marguerite van Geldermalsen (2015)	een boek over een Nederlandse vrouw die twintig jaar in een grot in Petra (Jordanië) woonde
verhaal gebaseerd op ware gebeurtenissen	verhaal gebaseerd op een krantenartikel	'Dit zijn de namen' van Tommy Wieringa (2012)	een boek over een groep vluchtelingen

4 Genre

- 1 Bekijk het fragment **15 mei** op bladzijde 6 en 7. Wat voor genre verwacht je nu?
- 2 Lees de eerste twee delen van het fragment (15 mei en 1). Klopte je verwachting?

5 Meer over 15 mei

Lees nu het hele fragment **15 mei** en beantwoord de volgende vragen.

- 1 Zijn de gebeurtenissen in het fragment echt gebeurd? Waarom denk je dat?
- 2 Is dit een realistisch fragment? Gebruik voorbeelden bij je antwoord.
- 3 In welke tijd speelt dit fragment? Hoe weet je dat?
- 4 Wat vindt de ik-persoon eerst van het advies van haar moeder om een cd op te nemen?
- 5 Later verandert ze van mening. Hoe komt dat, denk je?
- 6 Wat is de betekenis van de volgende afkortingen?
pws
NB
t.z.t.
- 7 Waarom denk je dat de hoofdpersoon gaat zeggen dat ze speleoloog wil worden?
A Het is grappig, omdat bijna niemand weet wat een speleoloog is.
B Ze vindt het een vervelende vraag en hoopt dat mensen dan niet verder vragen.
Leg je antwoord uit.

15 mei

- Onderwerp pws inleveren (eerst bedenken eigenlijk).
- Beslissen of, en zo ja in welke vakken, ik volgend jaar eindexamen ga doen.
- Niet overal zo'n punt van maken.
- Slapen als ik ga slapen in plaats van: een probleem bedenken, klaarwakker worden en dan tot een uur of vier door het huis banjeren

1

Mijn moeder zet haar wekker altijd lekker zacht. Ze houdt er niet van gestoord te worden in haar slaap.

Daardoor komt ze heel vaak te laat op haar werk.

Ik bemoei me nergens mee. Ze zoekt het maar uit.

Het zou prettig zijn als mijn moeder ook op die manier met mij omging.

Gisteren zei ze opeens: 'Waarom maak je voor je profielwerkstuk niet een cd?' Ik zei: 'Maak zelf een cd.' Maar toen ging me een licht op. 'Mam, wat heb jij zitten doen?' vroeg ik. 'Heb je mijn dagboek gelezen? Of heb je weer met je dode overgrootmoeder zitten praten?'

Ze had me horen zingen.

NB! - Zachter zingen.

Ik zei: 'Ja. En dat de hele zaal dan leegloopt als ik aan de beurt ben voor mijn presentatie. Want je denkt toch niet dat mijn medeleerlingen warmlopen voor nederpop?' (Een van mijn grootste frustraties. Dat ik geen Engelse liedjes kan schrijven.)

Op mijn school kan je over de meest idiote onderwerpen een profielwerkstuk maken. Sommige leerlingen maken een toneelstuk of schrijven een **roman**.

Mijn broer deed drie jaar geleden een onderzoek naar het rotten van vlees. Toen lagen er wekenlang rauwe biefstukken en karbonades in onze koelkast, van verschillende supermarkten en slagerijen en in wisselende staat van ontbinding. Ze lagen ook op het balkon, zowel aan de voor- als aan de achterzijde van het huis, in verband met het aantal zonuren. In plastic zakjes weliswaar, de maden konden niet via de openslaande deuren mijn moeders slaapkamer in kruipen als ze verzadigd waren, daar was over nagedacht.

Mijn moeder bestookt me sindsdien met het ene na het andere waanzinnige idee voor mijn pws. Ook omdat ik zelf niet kan kiezen. En waarschijnlijk is ze bang dat ik iets mokeringewikkelds bedenk.

Ik zei: 'Nee mam, bedankt. Ik heb mijn keuze al gemaakt. Ik ga een psychobiologisch experiment doen voor mijn pws. Iets met de stressbestendigheid van uitgehongerde dobermannpinchers.'

Daarna ging ik naar bed. Moet van de mentor. Veel uitrusten.

2

Dat profielwerkstuk, daar ga ik me eens lekker helemaal in uitleven. Daar ga ik alle tijd in stoppen die ik tot mijn beschikking heb, en dan nog een beetje extra. Zodat het iets bijzonders wordt. Ha. Want dat willen we allemaal wel, iets bijzonders. Ik ga mijzelf helemaal gek maken met hoe bijzonder het moet worden. Ik ga er nachten over wakker liggen en tegen de tijd dat het bijna af moet zijn, ga ik er nachtenlang aan doorwerken. Zodat ik als een zombie over de eindstreep kom. Dat neem ik me voor.

Niet dat het zo heel belangrijk is, dat profielwerkstuk. Het vormt uiteindelijk maar een kwart van het combinatiecijfer dat straks op mijn eindlijst staat. Dus als ik er een 4 voor haal, is er nog niks aan de hand want ik neem gewoonlijk met minder dan een 8 voor proefwerken en pta's geen genoegen.

In theorie zou ik voor mijn profielwerkstuk een 3 of een 2 kunnen halen.

Maar dat gaat niet gebeuren.

Ik zet in op een 9, en dan hoop ik stiekem op een 9½.

Nu nog een onderwerp.

(Een echt onderwerp bedoel ik.)

En dan het werkstuk.

Zucht.

- * Misschien is het nog niet eens zó'n slecht idee van mijn moeder. Een cd maken. Dan doe ik tenminste iets wat ik zelf leuk vind.
- ** Maar dan kan ik die 9½ wel op mijn buik schrijven.
- *** Ook geen slecht idee trouwens. Een 9½ op mijn buik laten tatoeëren.
- **** Ik wil geen 6 voor mijn cd.

Niemand wil een 6 voor zijn cd.

Een 6 voor een onderzoek naar de zuurgraad van verschillende mossoorten in de Waterleidingduinen is nog wel te hebben. Maar voor je eerste cd hoop je toch op iets beters.

Hmm...

Mijn moeder vindt alles wat ik maak geweldig, dus aan haar heb ik niks.

Misschien moet ik het aan de moeder van Sanne vragen. Of zij het een goed idee vindt van die cd.

Ga ik doen.

T.z.t.

Als ik weer energie heb.

En de eerstvolgende keer dat iemand aan mij vraagt: 'Wat wil je later worden?' antwoord ik: 'Speleoloog.'

Kijken wat er dan gebeurt.

Uit: 'Er is geen vorm waarin ik pas' van Erna Sassen (2017)



6

Spannend schrijven

Lees de theorie **Spanning** en vul de ontbrekende woorden in.

Kies uit: **afloopt** - **boeiende** - **flashforward** - **spanning** - **tijdje** - **weg**.

- 1 Een schrijver moet een verhaal op een manier opschrijven.
- 2 zorgt ervoor dat mensen door willen lezen, al moeten ze eigenlijk gaan slapen.
- 3 Verhalen spelen zich vaak af op een plek waar je niet gemakkelijk kunt, bijvoorbeeld een boot of een eiland.
- 4 Een is een korte blik in de toekomst, bijvoorbeeld: 'Later zouden ze daar veel spijt van krijgen.'
- 5 Tijdversnelling gebruiken schrijvers als er een niets gebeurt.
- 6 Ook fijne dingen zorgen soms voor spanning, omdat je toch wilt weten hoe het
.....

Spanning

De meeste mensen lezen voor hun plezier. Het is de taak van de schrijver om het verhaal op een boeiende manier op te schrijven. Zo zorgt hij ervoor dat mensen nieuwsgierig worden en snel verder lezen. De schrijver gebruikt **spanning** om te zorgen dat mensen het boek niet weg willen leggen. In de voorgaande jaren heb je al geleerd hoe een schrijver spanning creëert.

Dit zijn de belangrijkste technieken:

- de plaats, bijvoorbeeld een afgelegen plek;
- spelen met de tijd (chronologisch, niet-chronologisch, flashforward, flashback, tijdversnelling en tijdvertraging, tijdsdruk);
- de woordkeuze;
- cliffhangers;
- een spannende, raadselachtige of opwindende gebeurtenis;
- informatie achterhouden:
 - houdt de schrijver informatie achter voor de hoofdpersoon maar niet voor de lezer, dan is er sprake van **dreiging**;
 - weet de hoofdpersoon iets, maar de lezer niet, dan is er sprake van een **geheim**;
 - weten zowel de hoofdpersoon als de lezer bepaalde informatie niet, dan is er sprake van een **raadsel**.

Tijdsdruk bij 'spelen met de tijd' betekent dat iets snel moet gebeuren. Tijdsdruk zorgt voor spanning. Iemand moet immers een raadsel voor middernacht oplossen of een document vinden voor de rechtszaak begint.



7

Fictiedossier - Een mooie buitenkant

Maak op de computer of op een leeg A4 een kaft voor een spannend boek.

Je mag het verhaal verzinnen, maar je mag ook een boek nemen dat je gelezen hebt. Schrijf een flaptekst en voeg die toe.

Typ op de tweede bladzijde of schrijf op de achterkant kort waarom jouw kaft zo goed bij het boek past.

8

En dan?

Lees de tekst **Vrijdag, 31 maart 2017** op bladzijde 10 en 11. Beantwoord de volgende twee vragen.

- 1 Op welke manieren zorgt de schrijfster voor spanning?

.....

.....

.....

.....

- 2 Zou je dit boek willen lezen? Waarom wel of niet?

.....

.....

.....

9

Op de vlucht

De volgende vragen gaan ook over de tekst **Vrijdag, 31 maart 2017**. Lees het fragment zo nodig nog een keer en beantwoord de volgende vragen.

- 1 Waarom denkt Mink dat hij waarschijnlijk niet herkend zal worden als hij het winkelcentrum inloopt?

.....

.....

- 2 In het winkelcentrum wil hij sneller gaan lopen. Waarom wil hij dat?

.....

.....

- 3 Wat wordt bedoeld met het zinsdeel: 'Mink weet zijn All Stars toch weer in beweging te krijgen'?

.....

- 4 Is Mink de 100.000e bezoekers?

.....

- 5 Waarom koopt hij geen Parmezaanse kaas?

.....

- 6 Wat denk je dat Mink ziet?

.....

.....

Vrijdag, 31 maart 2017

Mink steekt de winderige parkeerplaats van Shopping Plaza over. In de glazen toegangsdeuren ziet hij een bleke jongen met een opgejaagde blik in zijn ogen. Hij heeft de capuchon van zijn smoezelige, oversized trui over zijn hoofd getrokken, zodat je alleen een paar vettige sliertjes haar kunt zien. Het stukje huid tussen zijn mond en neus glanst van het zweet.

Fok, denkt Mink. Ben ik dat?

Zodra de automatische deuren openschuiven, wordt zijn spiegelbeeld uit elkaar gerukt en stuurt een zoemende airco ijskoude lucht op hem af.

Hij aarzelt. Op de parkeerplaats kon hij nog alle kanten op vluchten, maar de winkelgalerij heeft maar één in- en uitgang.

Terwijl hij zijn bovenlip afdroogt met zijn mouw, probeert hij zijn ongerustheid weg te redeneren. Shopping Plaza ligt niet in hun wijk, dus veel bekenden zal hij niet tegenkomen. Nou ja, iemand van school misschien, maar die herkent hem hoogstwaarschijnlijk toch niet - aangezien hij zichzelf nog amper herkent.

Zijn zenuwen laten zich niet helemaal sussen. Hij haalt diep adem en stapt op de witte tegelvloer - behoedzaam, alsof het de bodem van een verdwijnkast is, die elk moment onder zijn voeten kan wegklappen.

De vloer blijkt stevig genoeg. Het zijn Minks benen die op slappe touwen lijken. Hij is duizelig van de honger en komt maar langzaam vooruit. Mensen passeren hem links en rechts en iemand botst in de haast tegen zijn schouder. Hij schrikt - sukkel, je mag niet opvallen! - en probeert het tempo op te voeren, maar het is vooral zijn hartslag die steeds sneller gaat.

Daans Dierenspeciaalzaak. Een kledingwinkeltje dat Conny heet.

Met elke stap die hij zet, wordt de druk op zijn borst groter.

Handyman. De Goudsmid.

Bij Olala Chocola blijft hij hijgend staan.

Hij kan beter teruggaan voordat hij een paniekaanval krijgt.

Op dat moment ziet hij in de verte het logo van Albert Heijn. Zijn maag gromt als een gevaarlijke hond - eten! - en Mink weet zijn All Stars toch weer in beweging te krijgen, richting Frituurmuur, waar een groepje jongens het wereldrecord snackend appen probeert te verbeteren.

Shit! Micha uit zijn klas is erbij! Waarom luncht die sukkel niet gewoon op school?

Mink negeert de gekmakende geur van friet en kroketten en strompelt verder.

Godzijdank let Micha niet op hem. Geen van die gasten trouwens. Ze hebben het te druk met hun telefoons.

Bij het Kruidvat staat een straatkrantenverkoper zonder telefoon. En hij kijkt wel! Zijn grote grijns is een en al tandvlees en nauwelijks tanden. Vanbinnen krimpt Mink in elkaar. Weet die man wie hij is? Straks begint hij nog te roepen en te wijzen en dan...

Mink staart naar de grond en wenst dat hij onzichtbaar was, terwijl hij zichzelf in gedachten toeschreeuwt: lopen, lopen, lopen!

Een heel eind verder durft hij pas weer op te kijken.

Hij heeft zich zorgen gemaakt om niets. Om hem heen slenteren mensen met papieren tassen. Twee mannen in donkerblauwe pakken en met kort getrimde baarden komen hem tegemoet. Ze zijn niet geïnteresseerd in smoezelig geklede jongens.

Een bejaarde vrouw met een Cornetto leunt tegen een winkelruit. Mink moet zich inhouden om het ijsje niet uit haar hand te rukken en loopt misselijk van verlangen verder, terwijl de zonnestralen zo venijnig door het glazen dak heen priemen dat hij zwarte vlekken voor zijn ogen krijgt.

Het is een wonder dat hij Albert Heijn weet te bereiken zonder flauw te vallen.

Voor de ingang staat een bewegend speelgoedtreintje. Het meisje dat erin zit, gilt van plezier. Ze heeft drie rechtopstaande staartjes die als bonsaiboompjes uit haar hoofd lijken te groeien. Mink loopt met een flinke boog om haar heen, want haar moeder maakt foto's en hij is als de dood dat hij op haar scherpje verschijnt.

Daar is de rij met winkelwagens! Met trillende vingers stopt hij een muntje in de gleuf en rijdt het karretje naar het poortje, dat ogenblikkelijk voor hem openzwaait.

De duwstang geeft houvast, maar in zijn hoofd duizelt het van alle prikkels. De bontgekleurde verpakkingen lijken ineens ogen te hebben. En hingen die spiegels